

Konserveringsavdelingen Nr.60/2008

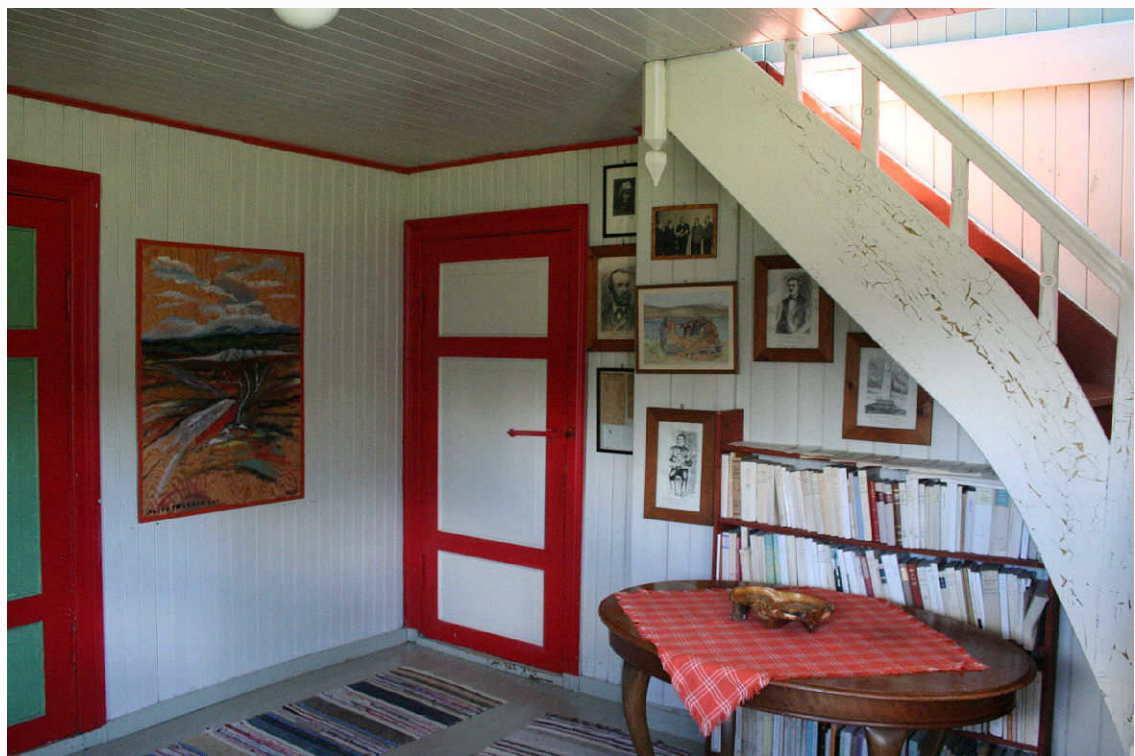
B.359. Røros. Rugeldalen
"Ratvolden"
Hovedbygningen fra 1922
Johan Falkbergets bolig

Delrapport 2.

Tilstandsbeskrivelse, undersøkelser og forslag til tiltak
for bislag, gang og peisestue i 1. etasje

Jon Brønne

Malerikonservator/forsker

"Ratvolden". Rom 102. Gangen. Nordøst. Foto. Brønne. 6.6.2008.

Dato: 16.12.2008
Til: Riksantikvaren
Kopi: Røros kommune v/kulturminneforvalteren, Røros kommune
v/kultursjefen, Sør- Trøndelag fylkeskommune,
kulturminneavdelingen og Rørosmuseet.
Fra: NIKU v/ Jon Brænne, malerikonservator/forsker
Emne: Rugeldalen, "Ratvolden". Hovedbygningen fra 1922.
Tilstandsbeskrivelse, undersøkelser og forlag til tiltak for bislag
gang og stue i 1. etasje

Oppdragsgiver: Riksantikvaren
Topografisk nr: B. 359. Røros landsogn
Prosjektnr. NIKU: 156.1056.08
Prosjektleder: Jon Brænne
Tidspunkt: Feltarbeid: 5.- 8.7.2008.
Rapportering: Oktober - desember 2008

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn.....	3
Hovedbygningen fra 1922.	3
Tilstandsregistrering av interiøret.....	5
Tilstandsregistrering av rom 101. Bislag.....	6
Konklusjon, Rom 101. Bislag.....	12
Tilstandsregistrering av rom 102. Gang.....	13
Konklusjon, Rom 102. Gang.....	20
Tilstandsregistrering av rom 104. Peisestuen.	21
Konklusjon, Rom 104. Peisestuen.	28
Kilder.....	28

Bakgrunn

Det er et stort behov for vedlikehold og restaurering av bygningene på Johan Falkbergets hjem "Ratvolden". I den forbindelse ble det tatt et initiativ fra kultursjef Tor Inge Mølmann og kulturminneforvalter på Røros, Torbjørn Eggen med en forespørsel om NIKU, ved undertegnede kunne foreta en tilstandsvurdering av bygningene for å bringe på det rene hvilke tiltak som må prioriteres ved de arbeidene som må utføres på bygningene. Eksteriørene på de to hovedbygningene og kjøkkenet i hovedbygningen fra 1922 ble undersøkt og beskrevet i 2007. (Se NIKU Rapport Kunst og inventar Nr. 54/2008).

Arbeidet er en del av det årlige rådgivings- og undersøkelsesarbeidet NIKU utfører på oppdrag fra Riksantikvaren, for kulturminnevernet og huseiere på Røros.

Figur 1. Rugeldalen. "Ratvolden". Anlegget sett fra øst. Fra venstre; Låven, den gamle hovedbygningen fra 1922 og lengst til høyre den nye hovedbygningen fra 1948. Bak den nye hovedbygningen skimtes stabburet. Foto. Brønne, okt. 2006.

Hovedbygningen fra 1922.

Generelt.

Første byggetrinn på hovedbygningen på Ratvolden besto av et mindre seterhus. Dette var ferdigstilt i 1922. I årene som fulgte, 1922 – 1926 ble seterhuset ombygget og utvidet trolig til dagens utseende. Bygningen bærer preg av gjenbruk av materialer. Blant annet er vinduer, og dører fra ulike perioder. Bygningen ligger med lengdeaksen vridd litt vestlig i forhold til øst/vestretningen. For enkelthets skyld er alle henvisninger i denne rapporten, gitt som om bygningen ligger med lengdeaksen øst/vest, med hovedinngangen mot syd.

Eldre dokumentasjon.

Det finnes en del eldre fotodokumentasjon på hvordan bygningen tidligere så ut. Denne dokumentasjonen finnes blant annet i Falkbergetarkivet¹ på Røros. Arkivet forvaltes av kultursjefen på Røros. Undertegnede har i oktober 2006, sammen med kultursjef Tor Inge Mølmann gått gjennom deler av det velorganiserte billedarkivet for å finne bilder som kan gi opplysninger om endringer i bygningene på Ratvolden.

Figur 2. Rugeldalen. "Ratvolden.". Sett fra nordøst. 1924 – 1925. 2. etasje har trolig akkurat blitt ferdig. Pipene er ennå ikke forlenget. Huset har torvtak. 2. etasje er ikke malt som resten av huset. Utvidelsen mot nord er ikke bygget. (F.A. 2509.a.) Avfotografert: Brønne 2006.

Tidligere arbeider på hovedbygningen.

Det er tydelig at det i flere omganger har blitt utført arbeider på Ratvolden. Disse arbeidene ser ut til å ha blitt utført hver gang det har vært behov for partielt vedlikehold.

Det siste store vedlikeholdsarbeidet som ble gjennomført, startet opp høsten 1988. *"Restaureringsarbeidet på Ratvolden og Falkberget (Trondalen) startet opp høsten 1988. Arbeidet pågikk for fullt hele sommeren og høsten 1989, og har fortsatt fra midten av mai i år. Store deler av bygningsmassen og noe av kulturlandskapet har fått en gedigen ansiktsløfting.... På Ratvolden har museet fått store utbedringer blant annet oppmaling og legging av torvtak. På hovedhuset er deler av nordveggen utskiftet (på grunn av råte), vinduer skiftet og en del maling foretatt."*² Det ser ikke ut til at det er utført større arbeider på hovedbygningen etter 1990. Noen småreparasjoner og utbedringsmaling er utført.

¹ Bildene i rapporten fra Falkbergetarkivet er merket F.A. + arkivnummeret

² Falkberget Nytt. Nr. 1. 1990. Røros. s. 3. ill.

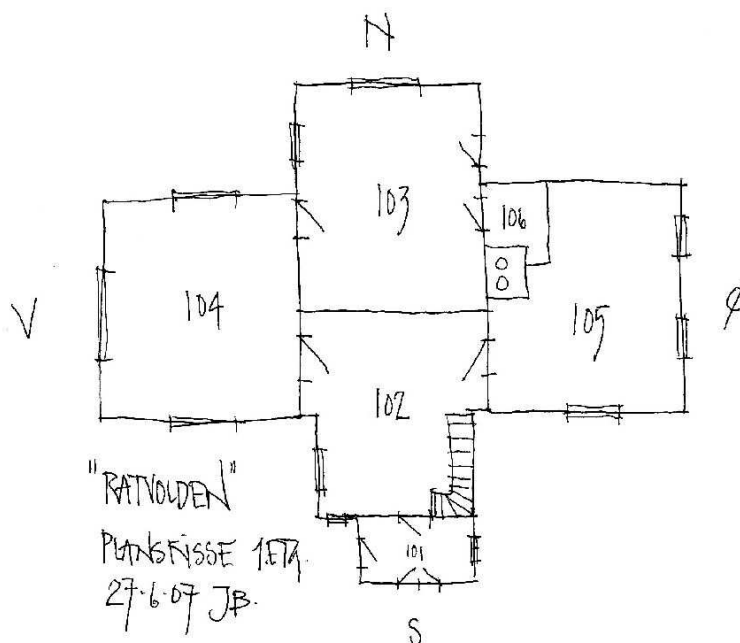

Figur 3. Rugeldalen. "Ratvolden". Bygningen sett fra sydvest. Foto. Brønne. Oktober 2006.

Fotografier

De undersøkte rommene i huset ble fotodokumentert i juli 2008 med digitale fotografier. Relevante fotografier er vedlagt rapporten på en separat CD.

Tilstandsregistrering av interiøret.

Figur 4. Rugeldalen. "Ratvolden." Enkel planskisse av 1. etasje. Pipa mellom rommene 103 og 104 er glemt inntegnet på skissen. JB. 2007.

Tilstandsregistrering av rom 101. Bislag

Utforming, overflater og tilstand.		
Topografisk. Nr., Kommune, Adresse, Husets navn. B.359. Røros landsogn. "Ratvolden"	Rom nr. 101	Dato 5.7.2008
Bygningstype Våningshus	Funksjon Bislag syd	Utfyllt av. JBr
Tak	<p>Beskrivelse: Pulttak. Pløyde takbord i fallende bredder. Bordene ligger nord/syd. Malt gråhvite med linoljemaling.</p> <p>Tilstand: Diverse tettematerialer mellom bordene tyter ut. Noen få oppskallinger og gjennomslag av harpiks. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Tettematerialene fjernes. Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	
Taklist/gesims Stussbrett	<p>Beskrivelse: Mellom takflate og vegg: Sydvegg og nedre deler av øst og vestvegg. Tynn enkel hulkeil med en flate mot tak og vegg. Malt gråhvite med linoljemaling. I skråtakdelen øverst mot øst og vest er det montert en flat, høvlet glattkant med bredde 75 mm. Malt gråhvite med linoljemaling. Øverst mot nord er det montert en grov firkantet avfaset firkantlist. Lista har diverse forhugninger etter tidligere bruk. Malt gråhvite med linoljemaling. NCS S 1000-N</p> <p>Tilstand: God</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	
Takbjelke	 <p>Beskrivelse: To grovt tilformete stokker som ligger øst/vest. Malt gråhvite med linoljemaling.</p> <p>Tilstand: God</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	

**”Etasjeskiller”
på nordvegg**

Beskrivelse:

12,5 cm bred glattkant med kvart hulkil i nedre del. Lista går ca. cm. Under taket, og går fra øst til vestvegg. Over denne, et ”vannbord”, med samme hulkil nederst som glattkanten. Malt hvit med linoljemaling.

Tilstand:

Avskallinger, avvaskinger og rustgjennomslag fra spikre.

Forslag til tiltak:

Rengjøres, spikrene rustbeskyttes. Retusjeres eller males opp.

Vegger

Beskrivelse:

Veggene er kledd med smal faspanel i fallende bredder. Bredder fra 80 til 95 mm. Veggene er malt blekgrønne med linoljemaling. Malingen er tynt påført. NCS S. 2002-G10Y

Negative spor etter hattehylle på østveggen. Hattehyllen er nå flyttet til vestveggen, og er montert for å holde et lappeteppe oppe, som dekker den ødelagte døra 101/N.

Tilstand:

Det er ingen isolasjon mellom ytter- og innerpanelet. På østveggen er det diverse sprekker mellom bordene. Sprekkene er så store at det er mulig å se ut mellom bordene. Store skader etter fukt på nordveggen. Malingen er over hele flaten delvis avvasket. Mange rustne spikre til oppheng. Store rustgjennomslag i malingen fra spikrene. Noen få mekaniske skader. Stygge hull i nordveggen etter tidligere elektriske føringer.

Forslag til tiltak:

Panelet demonteres forsiktig på østveggen på de stedene det er sprekker. Bordene drives forsiktig sammen. Bordene monteres. Ved reparasjon av ytterpanelet, bør det vurderes om det skal monteres vindtetting under ytterpanelet, for å forhindre den gjentakende inntrengingen av snø i veggene og inn i gangrommet. Overflatene rengjøres. Det vurderes om deler av overflatene skal males opp. Øvrige skader retusjeres.

Hattehyllene flyttes tilbake på plass.

Hullene etter el- ledningene på nordveggen spuses og retusjeres.

Vindu

Beskrivelse:

Mot rom 102 gangen. Tidligere yttervindu. Ettramsvindu med 2 x 3 glass i høydeformat. Fast ramme. Malt hvit med linoljemaling.

Tilstand:

Opp- og avskallinger i malingslagene..

Forslag til tiltak:

Rengjøres og males hvit med linoljemaling

<p>Vindusgerikt</p>	<p>Beskrivelse: Som yttergerikter. Se beskrivelse Bredde 12,5 cm. Utsveifete "blomster" i nedkant. På overgerikten er det montert et gjennombrutt dekorbrett med firpaser. Dette dekorbrettet er malt grønt med linoljemaling. NCS S 5040-B90G. Øverst er det montert utsveifete konsoller som bærer et vannbord med profilert kant. Fronten på vannbordet og konsollene er malt grønne. . NCS S 5040-B90G. Diverse rustne spikre for oppheng?</p> <p>Tilstand: Rustgjennomslag etter spikrene. Ellers god tilstand.</p> <p>Forslag til tiltak: Rustne spiker fjernes. Rustne festespiker rustbehandles og retusjeres.</p>
<p>Dører</p>	<div data-bbox="384 584 997 1496" data-label="Image"> </div> <p>Beskrivelse: Dør 101/Ut/Syd. Hoveddøra mot syd. Innadslående, tofløyet sveitserstilsdør med tre fyllinger i hvert dørbord. Profilerte ramtrær og fyllinger. Det er satt inn glass i de to øverste fyllingene. "Anslagslist" påsatt den vestre døra. Lista er laget av hard Huntonit.. Skåter oppe og nede i jern på fastdøra. Døra malt lys grå med linoljemaling. NCS S 1000-N. Døra har montert en sikkerhetsslåe, som består av en høvlet ubehandlet labank, som ligger i en "gaffel" på hver side.</p> <p>Dør 101/102. (Bildet til venstre) Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel. Trefyllingsdør med klinkelås. Liggende fyllinger oppe og nede. Øvre fylling erstattet av glass. Stor stående fylling i midten. Kvantstoffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene. Døra malt lys grå med linoljemaling. NCS S 1000-N</p> <p>Dør 101/Ut/Vest. Dør fra rom 101 mot vest. Smal innadslående trefyllingsdør. Profilerte fyllinger. Det er satt inn et kvadratisk glass, vridd 45° i øvre fylling.</p> <p>Tilstand: Dør 101/102. Vannskader, opp- og avskallinger. Malingen blakket. 101/Ut/S. Hoveddøra mot syd. Noen sprekker i nedre fyllinger. Sprekkene er noe mindre i 2008 enn de var i 2007. Mekaniske skader, malingen er blakket. Dør 101/Ut/Vest. Dør fra rom 101 mot vest. Døra er i ferd med å gå fullstendig i oppløsning. Det er store sprekker i fyllingene. Ramtrærne har løsnet fra hverandre. Malingen flasser og det er råteskader i nedre del av døra.</p>

Forslag til tiltak:

Dør 101/Ut/Syd.

Malingen regenereres. Skader retusjeres. Beslag rustbehandles og festes.

Dør 101/102.

Malingen regenereres. Skader retusjeres. Beslag rustbehandles og males.

Labanksikringen fjernes, og erstattes med en moderne innstikks sikkerhetslås med klo. Denne typen gir maksimal sikkerhet for fløydører.

Dør 101/Ut/Vest.

Døra må demonteres og restaureres på verksted. Etter restaurering males døra i dagens farger og materialer.

Til venstre. Dør 101/Ut/Vest.

Under: Dør 101/Ut/Syd.

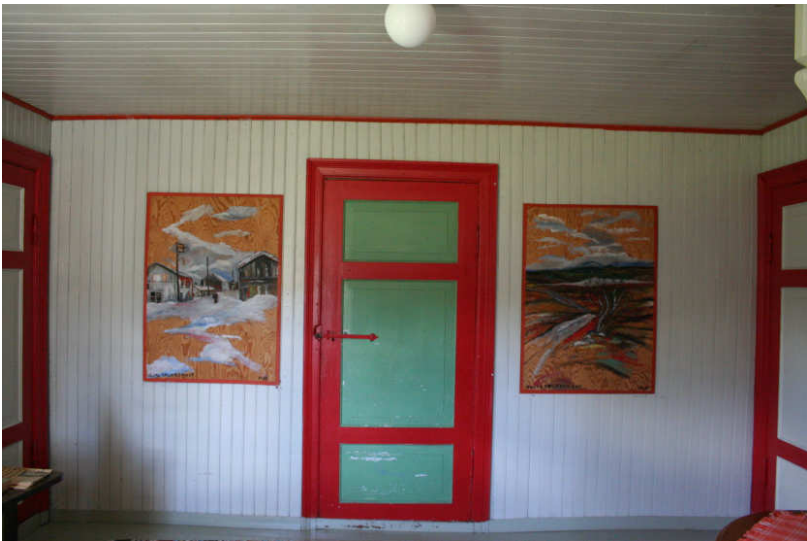

<p>Dørgerikter</p>	<p>Beskrivelse: Dør 101/Ut/Syd. Profilert sveitserstilsgerikt. Malt lys grå med linoljemaling. NCS S 1000-N. Dør 101/102. Profilert jugendgerikt. Malt lys grå med linoljemaling. NCS S 1000-N. Dør 101/Ut/Vest. Profilert jugendgerikt. Malt lys grå med linoljemaling. NCS S 1000-N.</p> <p>Tilstand: Dør 101/Ut/Syd. Malingen blakket. Mekaniske skader. Mange rustgjennomslag etter spiker. Harpiks og kvaegjennomslag i malingen. Dør 101/102. Malingen blakket. Mekaniske skader. Mange rustgjennomslag etter spiker. Harpiks og kvaegjennomslag i malingen. Dør 101/Ut/Vest. Malingen blakket. Mekaniske skader. Mange rustgjennomslag etter spiker. Harpiks og kvaegjennomslag i malingen.</p> <p>Forslag til tiltak: Dør 101/Ut/Syd. Dør 101/102. Dør 101/Ut/Vest. Alle dørene: Malingen regenereres. Rusten etter spikrene fjernes og spikerhodene konserveres. Skadene retusjeres.</p>
<p>Fotlist og dørterskler</p>	<p>Beskrivelse: Høvlet glattkant. Ca.60mm høy, 18mm bred. Ubehandlet</p> <p>Tilstand: Rustgjennomslag etter spiker.</p> <p>Forslag til tiltak: Rengjøres. Spikrene rustbehandles. Ingen ytterligere tiltak.</p>
<p>Gulv</p>	<p>Beskrivelse: Pløyd bordgulv. Ligger nord/syd. Bredde 6,5 cm. Ubehandlet.</p> <p>Tilstand: Setning i sydvestre hjørne. vannskjolder. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Rengjøres. Må trolig fjernes i forbindelse med reparasjonene av svillene. Ellers ingen tiltak.</p>
<p>Annet</p>	<p>Beskrivelse: Det er hengt opp et lappeteppe foran vestdøra, trolig for å hindre trekk.. Dette er delvis festet med en tidligere hjemmesnekret "knaggrekke", delvis festet med hattehyllen som tidligere hang på østveggen. Foran teppet står det lagret to finerplater. Midt på gulvet står det lagret en magasinkomfyr.</p> <p>Tilstand: Teppet er i dårlig stand. Magasinkomfyren er i dårlig stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Teppet bør snarest fjernes. Teppet holder på fukt, og dette gir nye skader, både på døra, vestveggen, og teppet. Finerplatene fjernes. Hvis ikke komfyren har spesiell tilknytning til huset og skal monteres, bør den fjernes snarest. Tyngden av komfyren presser gulvbjelkene og gulvet ut av stilling.</p>

Konklusjon, Rom 101. Bislag.

Bislaget fremstår som nokså velbevart, og er bortsett fra dørene og gulvet i forholdsvis god tilstand. Enkelte tiltak må gjøres for å få dempet de mekaniske og klimaskapte skadene i bislaget. Det aller meste av de tiltakene som foreslås er rensing, rengjøring, regenerering av malingslag og malerarbeider. Dette er for det meste enkle tiltak å gjennomføre.

Tilstandsregistrering av rom 102. Gang.

Utforming, overflater og tilstand.		
Topografisk Nr., Kommune, Adresse, Husets navn. B.359. Røros landsogn. "Ratvolden"	Rom nr. 102	Dato 5.7.2008
Bygningstype: Våningshus	Funksjon: Gang	Utfyllt av. JBr
Tak	<p>Beskrivelse: Faspanel. 90mm bredde. Ligger øst/vest. Malt gråhvit med linoljemaling. NCS S 1000-N</p> <p>Tilstand: Noen spor etter tidligere el- opplegg. Noen få mekaniske skader. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	
Taklist	<p>Beskrivelse: Mellom takflate og vegg: Hele rommet, bortsett fra trappedelen av østveggen. Tynn enkel hulkil Malt mønjerød med linoljemaling. NCS S 2060-Y80R</p> <p>Tilstand: Mekaniske skader, spor etter tidligere el- opplegg. Søl av maling fra vegger og tak. Rustgjennomslag fra spiker. Skitten. Spor av underliggende maling.</p> <p>Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>	
Vegger	<div style="text-align: right;">Østveggen med dør 102/103</div> <p>Beskrivelse: Veggene i den eldste delen mot nord er kledd med smal perlestaffsfaspanel i 65 mm bredde. Den nyere delen mot syd er kledd med faspanel. 90mm bredde. All panelet er malt gråhvit med linoljemaling. NCS S 1000-N</p>	

Nordøsthjørnet med dør 102/105

Tilstand:

En del mekaniske skader. Hull i sydveggen etter tidligere elektriske føringer. Stygge retusjer på syd- øst- og vestveggen.

Sydvesthjørnet med dør 102/101.

Forslag til tiltak:

Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.

Hullene etter el- ledningen på sydveggen spunses og retusjeres.

Vinduer

Beskrivelse:

102/101. Mot rom 101 Bislaget. Tidligere yttervindu. Ettramsvindu med 2 x 3 glass i høydeformat. Fast ramme. Kraftige skråprofiler i srossene. Malt hvit med linoljemaling.

Vindu 5.S. Sydvindu. **(Illustrasjon til venstre)**

Yttervindu. Ettramsvindu med 2 x 3 glass i høydeformat. Fast ramme. Kraftige skråprofiler i srossene. Malt hvit med linoljemaling.

Vindu 4. V. Vestvindu. Yttervindu. Ettramsvindu med 4 glass i lengdeformat. Fast ramme. Kraftige skråprofiler i srossene. Malt hvit med linoljemaling.

Tilstand:

102/101. Mot rom 101 gangen. Skitten. Ellers god.

Sydvindu. Noen opp- og avskallinger. Skitten Ellers god.

Vestvindu. Noen opp- og avskallinger. Skitten Ellers god.

Forslag til tiltak:

Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene renses, retusjeres eller males opp.

Til venstre: Vinduet mellom rom 102 og 101.
Under: Vestvinduet

<p>Vinduskarmer</p>	<p>Beskrivelse: Alle tre vinduene. Høvlet glattkant. Malt hvit med linoljemaling. .</p> <p>Tilstand: Noen mekaniske skader. Ellers god tilstand.</p> <p>Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene renses, retusjeres eller males opp.</p>
<p>Vindusgerikter</p>	<p>Beskrivelse: Alle tre vinduene. Profilerte sveitserstilsgerikter, bredde 10 cm . Malt røde med alkydmaling NCS S 1580-Y90R.</p> <p>Tilstand: Noen mekaniske skader. Ellers god tilstand.</p> <p>Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>
<p>Dører</p>	<div data-bbox="475 987 1050 1839" data-label="Image"> </div> <p>Beskrivelse: Dør 102/101 Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel. Trefyllingsdør med klinkelås. Liggende fyllinger oppe og nede. Øvre fylling erstattet av glass. Stor stående fylling i midten. Kwartstaffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene. Ramtreet malt rødt med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R. Profilen på ramtreet og fyllingene er malt lys grå med alkydmaling. NCS S 1002-Y</p> <p>Dør 102/103. Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel. Trefyllingsdør med klinkelås.. Liggende fyllinger oppe og nede. Stor stående fylling i midten. Kwartstaffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene. Ramtreet malt rødt med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R. Profilen på ramtreet og fyllingene er malt grønne med alkydmaling. Ikke mulig å kode. Ligger mellom: NCS S. 3030-G20Y og 3030-G10Y</p> <p>Dør 102/104. (Illustrasjon over) Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel. Trefyllingsdør med klinkelås. Liggende fyllinger oppe og nede. Stor stående fylling i midten. Kwartstaffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene.</p>

	<p>Ramtreet malt rødt med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R. Profilen på ramtreet og fyllingene er malt lys grå med alkydmaling. NCS S 1002-Y</p> <p>Dør 102/105.</p> <p>Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel. Trefyllingsdør med klinkelås.. Liggende fyllinger oppe og nede. Stor stående fylling i midten. Kwartstoffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene. Ramtreet malt rødt med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R. Profilen på ramtreet og fyllingene er malt lys grå med alkydmaling. NCS S 1002-Y</p> <p>Tilstand: Dør 102/101 Dør 102/103. Dør 102/104. Dør 102/105.</p> <p>Alle dører: mekaniske skader, malingen slitt og blakket.</p> <p>Forslag til tiltak: Dør 102/101 Dør 102/103. Dør 102/104. Dør 102/105.</p> <p>Alle dører: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene renses, retusjeres eller males opp.</p>
<p>Dørkarm</p>	<p>Beskrivelse: Dør 102/101 Høvlet glattkant, malt rød med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R.</p> <p>Tilstand: Dør 102/101. Noen mekaniske skader. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Dør 102/101</p> <p>Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>
<p>Dørgerikter</p>	<p>Beskrivelse: Dør 102/101. Profilert jugendgerikt. Dør 102/103. Profilert sveitserstilsgerikt. Samme type som vindusgeriktene. Dør 102/104. Profilert sveitserstilsgerikt. Samme type som vindusgeriktene. Dør 102/105. Profilert sveitserstilsgerikt. Samme type som vindusgeriktene.</p> <p>Alle geriktene er malt røde med alkydmaling. NCS S 1580-Y90R.</p> <p>Tilstand: Dør 102/101 Dør 102/103. Dør 102/104. Dør 102/105.</p> <p>Alle dørene: Alle geriktene har forhugninger for klinken i klinkelåsene. Noen mekaniske skader. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Dør 102/101</p>

	<p>Dør 102/103. Dør 102/104. Dør 102/105. Alle dørene: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>
<p>Fotlist og dørterskler</p>	<p>Beskrivelse: Den eldste delen mot nord. Høvlet glattkant. 60 mm høy, 23mm bred. Malt lys grå med alkydmaling. Ikke mulig å kode. Nærmest NCS S. 3005-G80Y Tilstand: Mange mekaniske skader. Tersklene er slitt av bruk. Ellers god stand. Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>
<p>Gulv</p>	<p>Beskrivelse: Pløyd bordgulv. Ligger øst/vest. Den eldre delen mot nord, fallende bredder, fra 10 cm til 12 cm. Den nyere delen mot syd, bredde ca 65mm. Mange skjøter i bordene. Malt lys grå med alkydmaling. Ikke mulig å kode. Nærmest NCS S. 3005-G80Y Tilstand: Noen opp- og avskallinger og mekaniske skader. Gjennomslag i kvistene. Ellers god stand. Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene renses, retusjeres eller males opp.</p>

Trapp

Beskrivelse:

Venstreslått trapp uten repos i sydøsthjørnet. 13 trinn. Kraftige vanger, og usedvanlig lave avfasete balustrer. Åttekantete meglere med åttekantet "kule" oppe og nede. Innsiden av vangene, inntrinn og opptrinn er malt rødbrune med alkydmaling. NCS S 6030-Y70R
 Utside og toppen av vange, meglere, balustrer, og håndlist er malt lys gråhvit med alkydmaling. NCS S 1000-N

Tilstand:

Innsiden av vangene, inntrinn og opptrinn. Mekaniske skader, slitasje, ødelagt maling på grunn av feilbehandling. Utside og toppen av vange, **(se illustrasjon til venstre)** meglere, balustrer, og håndlist. Store krype- og oppskallingskader på grunn av feilmaling. Det er malt

med en mager alkydmaling på en fet, ikke gjennomtørr linoljemaling.

Forslag til tiltak:

Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males trappa slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males trappa opp i dagens farger, etter at løs maling forsiktig er fjernet ved skrapping og bruk av varmluft.

NB! Ved bruk av varmluft, husk brannfaren. Arbeidet må avsluttes minst en time før huset forlates for dagen.

Trappa. Detalj av opptrinnene. Store malingskader på grunn av feil overflatebehandling. Se teksten over.

Konklusjon, Rom 102. Gang.

Gangen fremstår som nokså nymalt, og er i forholdsvis god tilstand. Enkelte mindre tiltak kan gjøres for å få dempet de mekaniske og klimaskapte skadene i gangen. Det aller meste av de tiltakene som foreslås er enkle å gjennomføre.

Det som er påfallende, er at det siste malingslaget ikke harmonerer med det utseendet rommet hadde før siste malingslag. I likhet med den utvendige malingen, ser det ut til at noen har malt opp kjøkkenet etter at det ble museum, og i den forbindelse har endret farger og fargesetting i forhold til det utseendet kjøkkenet hadde da Falkberget bodde i huset.

Hvis det for fremtiden er et ønske om å bevare og formidle huset som Johan og Åsta Falkbergets hjem, bør man på sikt fargeundersøke kjøkkenet. Ut fra de funnene som fremkommer ved undersøkelsene bør kjøkkenet tilbakeføres til et utseende det hadde mens familien Falkberget bodde i huset.

Kjøkkenet har sikkert vært malt flere ganger, og fargesettingen og fargene har trolig variert. Undersøkelsene vil trolig kunne gi klare retningslinjer for de antikvariske myndighetene og for museet, om hvilke valg de kan ta i forhold til de tiltakene som anbefales gjennomført.

Tilstandsregistrering av rom 104. Peisestuen.

Utforming, overflater og tilstand.		
Topografisk Nr., Kommune, Adresse, Husets navn. B.359. Røros landsogn. "Ratvolden"		Rom nr. 104
Bygningstype Våningshus		Dato 5.7.2008
Funksjon Peisestuen		Utfylt av. JBr
Tak		<p>Beskrivelse: Rupanel. Fallende bredder. Fra ca 90mm til ca. 160mm bredde. Beiset mørk brunt med oljebeis.</p> <p>Tilstand: Noen få mekaniske skader. Skittent. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p> <p>Rom 104 sett mot vest</p>
Takbjelker	<p>Beskrivelse: Åstak. Åsene ligger øst/vest. Stikksperrer fra nederste ås ned til raftet. Høvlete slanke stokker. Beiset mørk brune med oljebeis. To avfasete slinder som går øst/vest. Beiset mørk brune med oljebeis.</p> <p>Tilstand: Noen få mekaniske skader. Skitten. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	
Taklist	<p>Beskrivelse: Mellom takflate og vegg: Hele rommet, bortsett fra trappedelen av østveggen. Tynn enkel hulkil. Beiset mørk brunt med oljebeis.</p> <p>Tilstand: Noen få mekaniske skader. Skitten. Ellers god stand.</p> <p>Forslag til tiltak: Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.</p>	

Vegger

Veggfelt, østveggen nord for pipa og peisen

Beskrivelse:

Veggene er kledd med smal perlestaffsfaspanel i 65 mm bredde. Beiset mørk brunt med oljebeis.

Tilstand:

Negative fargespor og ulik bleking viser sporene etter den tidligere innredningen. Noen få mekaniske skader. Oljebeisen ujevnt påført. Skitten. Ellers god stand.

Forslag til tiltak:

Overflatene rengjøres. Ingen videre tiltak.

Rom 104 sett mot vest

<p>Vinduer</p>		<p>Beskrivelse: 1.V. Trerams empirevindu med tre glass i hver ramme. Enkle profiler på midtpostene. Kraftige skråprofiler i srossene Nordrammen hengslet på nordkarmen. 2.S. Torams empirevindu. Tre glass i hver ramme. Enkle profiler på midtposten. Kraftige skråprofiler i srossene. Vestrammen er hengslet på sidekarmen. 20.N. Torams empirevindu. Tre glass i hver ramme. Enkle profiler på midtposten. Kraftige skråprofiler i srossene.</p>
<p>Vinduskarmer</p>	<p>Beskrivelse: Alle tre vinduene. Høvlet glattkant. Meget stygt malt grønne med alkydmaling. NCS S 4030-G Tilstand: Tilstand: Alle tre vinduene: Opp- og avskallinger i malingslagene. Stygge retusjer. Mekaniske skader. Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males vinduene slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males vinduene opp i dagens farge.</p>	

<p>Vindusgerikter</p>	<p>Beskrivelse: Alle tre vinduene. Profilerte sveitserstilsgerikter, 95mm bred. Under alle vinduene i flukt med nedre karm, et blomsterbrett festet med konsoller på undersiden. Alt malt hvit med alkydmaling.</p> <p>Tilstand: Sprekker, rustgjennomslag fra spiker. Opp- og avskallinger i malingslagene. Noen mekaniske skader.</p> <p>Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, beholdes de gode partiene av dagens maling. De øvrige partiene retusjeres eller males opp.</p>
<p>Dører</p>	 <p>Rom 104. Nordre del av østveggen, med dør 104/103</p>

Dør 104/103.

Beskrivelse:

Dør 104/102

Eldre, enten gjenbrukt, eller laget i 1920- årene for å illudere gammel.

Trefyllingsdør med klinkelås. Liggende fyllinger oppe og nede. Stor stående fylling i midten. Kwartstaffsprofil på ramtrærne. Enkel profil på fyllingene.

Ramtreet meget stygt malt grønt med alkydmaling. Ikke mulig å kode, men lysere enn NCS S 6030-G10Y. Profilen på ramtreet er malt sort og fyllingene er meget stygt malt rødbrune med alkydmaling. Fargen varierer. Ikke mulig å kode, mellom 5030-Y90R og 5040-Y90R

Dør 104/103.

Enkel, glatt finerdør. Meget stygt malt, grønn med alkydmaling. NCS S 4030-G

Tilstand:

Begge dører: Mekaniske skader, opp- og avskallinger, stygge retusjer. Malingen slitt og blakket.

Forslag til tiltak:

Begge dører: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males dørene slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males dørene opp i dagens farge.

Dørkarm

Beskrivelse:

Begge dørene.

Høvlet glattkant, Meget stygt malt grønt med alkydmaling. Ikke mulig å kode, men lysere enn NCS S 6030-G10Y.

Tilstand:

Begge dører:

Mekaniske skader, opp- og avskallinger, meget stygge retusjer. Malingen slitt og blakket.

	<p>Forslag til tiltak: Begge dører: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males karmene slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males karmene opp i dagens farge.</p>
Dørgerikter	<p>Beskrivelse: Dør 104/102. Profilert sveitserstilsgerikt. Samme type som vindusgeriktene. 95mm bred. Dør 104/103. Høvlet glattkant, 95mm bred. Tilstand: Begge dører: Meget stygt malt grønt med alkydmaling. Ikke mulig å kode, men lysere enn NCS S 6030-G10Y. stand. Forslag til tiltak: Begge dører: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males geriktene slik de var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males karmene opp i dagens farge.</p>
Fotlist og dørterskler	<p>Beskrivelse: Høvlet glattkant. 90 mm høy, 23mm bred. Malt sort på toppen og rødbrun på fronten med alkydmaling. Ikke mulig å kode. Nærmest NCS S. 5040-Y70R Tilstand: Fotlista er forhugget på sydveggen. Mekaniske skader. Opp- og avskallinger. Tersklene er slitt av bruk. Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males listverket slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males fotlistene opp i dagens farge.</p>
Gulv	<p>Beskrivelse: Pløyd bordgulv. Ligger øst/vest. Bredde 87mm. Skjøter i bordene. Malt rødbrun med alkydmaling. Ikke mulig å kode. Nærmest NCS S. 5040-Y70R Tilstand: Gulvet har sunket mellom 1,5 og 2 cm. Slitasje, opp- og avskallinger i malingslagene. Rustskader etter spiker. Saltutslag og kondensskader rundt spikrene. Mekaniske skader. Forslag til tiltak: Gulvet må åpnes for å sjekke bjelkelaget. Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males gulvet slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende males gulvet opp i nåværende farge.</p>

Pipe og peis.

Beskrivelse:

Åpen peis, brennkammeret vender mot sydvest. Usedvanlig stort brennkammer i forhold til røkkammeret. Malt hvit med olje eller alkydbasert maling. Peiskappen har et brastre som består av to profilerte lister. Listene har tidligere vært malt rødbrune som gulvet, og grønne som dørene. Peiskappen er holdt oppe av et jern som er heftet på en tverrslinde som ligger nord/syd, over de to andre slindene. Slinden er beiset brun med oljebeis. Inne i brennkammeret står det som beskyttelse to

sideovnsplater til en norsk jernovn trolig med Fredrik 5. portrett i profil. Disse jernplatene er malt hvite med alkyd eller oljebasert maling. Bunnen i peisen er dekket med jernplater. En nyere Jøtulovn (Jøtul 1940) er plassert parallelt med brannmuren på nordsiden av peisen.

Tilstand:

Store opp- og avskallinger i malingslagene. Sotet og skittent. Rust på alle deler av jern. Malingen på brastreet er helt ødelagt.

Forslag til tiltak:

Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males peisen slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males peisen opp i dagens farger, etter at all løs maling er fjernet ved skraping.

Alt jern rustbehandles og evt. males etter behandlingen.

Brannmur

Beskrivelse:

På østveggen er det montert en liten brannmur ca. 18 cm over gulvet. Brannmuren måler inkl. Brannmurslister ca. 112 cm. høy og 47cm. Bred. Brannmuren er malt lys blåhvitt. Brannmurslistene er høvlet glattkant, 55mm brede med en liten 1/2 staffsprofil inn mot muren. Malt grønn med alkydmaling. NCS S 5540-B90G.

Tilstand:

Opp og avskallinger, mekaniske skader. Slitasje.

	<p>Forslag til tiltak: Fargeundersøkes. Hvis rommet skal tilbakeføres til opprinnelig utseende slik det var da Falkberget bodde i huset, males brannmuren slik det var før Åsta Falkberget malte rommet i de nåværende fargene. Hvis rommet skal beholdes i nåværende utseende, males brannmuren opp i dagens farger.</p>
--	---

Konklusjon, Rom 104. Peisestuen.

Det som er påfallende, er at det siste malingslaget ikke harmonerer med det utseendet rommet hadde før siste malingslag. I likhet med den utvendige malingen, ser det ut til at noen har malt opp peisestuen etter at det ble museum, og i den forbindelse har endret farger og fargesetting i forhold til det utseendet rommet hadde da Falkberget bodde i huset.

Hvis det for fremtiden er et ønske om å bevare og formidle huset som Johan og Åsta Falkbergets hjem, bør man på sikt fargeundersøke peisestua. Ut fra de funnene som fremkommer ved undersøkelsene bør rommet tilbakeføres til et utseende det hadde mens familien Falkberget bodde i huset.

Rommet har ikke vært malt flere ganger, men fargesettingen og fargene har trolig variert. Undersøkelsene vil trolig kunne gi klare retningslinjer for de antikvariske myndighetene og for museet, om hvilke valg de kan ta i forhold til de tiltakene som anbefales gjennomført.

Det er en god del skader i malingslagene og overflatene er skitne. Det er derfor nødvendig med vesentlige tiltak i dette rommet.

Kilder.

Brønne, Jon. 2007. NIKU Rapport. Kunst og inventar nr. 56/2007. B.359. Røros. Rugeldalen, "Ratvolden". Hovedbygningene fra 1922 og 1948. Johan Falkbergets boliger.

Røros/Oslo 16.12.2008

Jon Brønne
 Forsker/malerikonservator
 NIKU